

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ

число • 6

- ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ
- ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ЛІНГВІСТИКИ

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

<i>Абрамович Г.В.</i> Порівняння засобів вираження Множинності в англійській та німецькій мовах	74
<i>Андрієнко Л.О.</i> Лінгвістичні особливості комп'ютерної терміносистеми	76
<i>Баранов О.Г.</i> Про деякі зміни у правописі (орфографії) в сучасній німецькій мові ..	79
<i>Басиров Ш.Р.</i> Німецькі та польські віддієслівні рефлексивні деривати (порівняльний аспект)	83
<i>Безугла А.В., Марікуца Л.О.</i> Про синтаксичне словоскладання і фразеологічні одиниці зі структурою речення в сучасній французькій мові	84
<i>Бразнишков Ю.Г.</i> Еволюція вираження категорії роду в германських мовах як приклад взаємозв'язку лексики та синтаксису	88
<i>Бурч Е.М.</i> Особливості складних синтаксичних конструкцій богемської говірки Закарпаття	90
<i>Вахнік Г.Г.</i> Синтаксичне та актуальне членування речень в аспекті теорії перекладацьких відповідностей	92
<i>Гвоздяк О.М.</i> Іншомовна запозичена кулінарна лексика з німецьким етимологом в українських говірках Закарпаття	95
<i>Гніздечко О.М.</i> Предикати пропозиційного відношення думки як засіб переконання адресата наукового тексту у вірогідності повідомлення (на матеріалі англійських лінгвістичних дискусійних статей)	99
<i>Головчак Н.І.</i> Прізвища закарпатських німців, утворені від основ, які вказують на внутрішні та зовнішні ознаки особи	102
<i>Гудманян А.Г.</i> Реалізація англійських фонем [p] і [b] графічними засобами української мови (на матеріалі власних назв)	104
<i>Двірні Л.М.</i> Семантика предикатів необхідності у полі дебітивності	108
<i>Дернова Т.А., Петренко Т.В.</i> Особливості газетних заголовків англо-американської преси	110
<i>Есенова Е.Й.</i> Українська трансформація деяких англійських губно-губних фонем (на матеріалі апелювальної лексики)	112
<i>Єнікссва С.М.</i> Внутрішньомовні запозичення як джерело виникнення нових словотворчих елементів англійської мови	114
<i>Жмурко Н.В.</i> Компліментарні висловлювання в сучасних англійській та слов'яномовній культурах (порівняльний аналіз)	117
<i>Зернова В.К., Костенко В.Г.</i> Реалізація семантичних відношень протиставлення термінів при використанні лексичних та словотворчих засобів (на матеріалі англійської біологічної термінології)	120
<i>Знаменська І.В.</i> Реалізація словотворчих потенцій твірних основ кореневих неправильних дієслів германського походження в напрямі похідних основ префіксальних дієслів медичних термінів (на матеріалі англійської мови)	122
<i>Кириченко З.Ф., Шевцова Л.О.</i> Мовленнєва ситуація як методичний прийом навчання	125
<i>Кірюшкіна Л.В.</i> Особливості термінологічної номінації лікарських рослин (на матеріалі іспанської мови)	127
<i>Клименко О.Л.</i> Роль семантичної деривації в утворенні субстандартної лексики англійської мови	129

5. Важливою особливістю англійських та американських газетних заголовків є вживання еліптичних конструкцій, які надають їм максимальної стислості та динамічності. Для того, щоб привернути увагу читача до основної думки повідомлення, в заголовках часто опускаються особові форми допоміжного дієслова **to be**: *Ukrainian Athlete Winning a Prize; Roads 'in Worst State on Record'; French furious over 'racist' dictionary*; саме дієслово-присудок, якщо воно відіграє другорядну роль: *Hurricane in Miami; Breach Over China; Creativity Flowers in a British Garden; The Reign in Spain; New Line-up on Winner Express as the Old Hands Leap off; 0% Finance or 1 Year's Free Insurance Plus \$500 Free Fuel*; підмет: *Expect New Economic Depression* і т. ін. [5].

Специфічним елементом англійських газетних заголовків є вживання еліптичної форми пасивного стану з опусканням допоміжного дієслова **to be**: *Yellow star protest dropped; Anti-terrorist chief jailed; Journalist caught in Marseilles crime web; Milosevic school friend shot dead in Belgrade street*. Вживання еліптичних конструкцій надає заголовкам надзвичайної стислості та динамічності.

Іноді намагання надати заголовку інтригуючого вигляду призводить до того, що він перестає виконувати свою інформативну функцію і не передає зміст статті: *Poles apart; Boy travels like this*. Тому необхідно ознайомитись із текстом для правильного перекладу даного заголовка. Переклад має зберігати лаконічність, але бути більш плавним і ритмічним, що є характерним для газетно-публіцистичного стилю в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. <http://teneta.rinet.ru/rus/pe/parshin-and-teoria-i-praktika-perevoda.htm>
2. <http://www.thetimes.co.uk/>
3. <http://www.usatoday.com/news/>
4. <http://dailynews.yahoo.com/>
5. study.narod.ru
6. Васильєва А.Н. Газетно-публицистический стиль речи. – М.: Русский язык, 1982.
7. Лысакова И.П. Язык газеты: социолингвистический аспект. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1961.
8. Солганик Т.Я. Лексика газеты. – М.: Высшая школа, 1981.

УДК 81.34

УКРАЇНЬСЬКА ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕЯКИХ АНГЛІЙСЬКИХ ГУБНО-ГУБНИХ ФОНЕМ

(на матеріалі апеллятивної лексики)

Есенова Е.Й. (м. Ужгород)

The English bilabial phonemes have different variants when transformed into Ukrainian graphemes. Comparative analysis of some English phonemes and their substitutes in the Ukrainian language is presented in the given article. Some general problems of phonetical and graphical assimilation of English borrowings in Ukrainian are also touched upon.

На відміну від відтворення голосних фонем, передача приголосних засобами української мови не викликає значних труднощів. Це можна пояснити тим фактом, що при артикуляції приголосних відбувається певне зближення тих чи інших органів мовлення, у той час як при вимові голосних напруженими є всі частини мовленнєвого апарату. Саме це допомагає при пошуку найраціональнішого варіанта для відтворення англійських приголосних фонем графічними засобами української мови.

Різниця між українськими та англійськими приголосними не така суттєва, як різниця між голосними фонемами цих двох мов, хоча тут також спостерігаються певні особливості. В українській мові, на відміну від англійської, твердість і м'якість приголосних мають фонематичне значення, тому в англійській мові одній приголосній фонемі часто відповідають дві українські фонemi: одна – тверда, друга – м'яка. І хоча більшість англійських фонем мають досить близькі відповідники у системі українських приголосних, немає уніфікованої одноманітної системи відтворення англійських приголосних графічними засобами української мови при трансформації запозичених англіцизмів, тому багато апеллятивів мають фонетико-орфографічні варіанти.

У даній статті розглянемо варіанти відтворення двох англійських губно-губних фонем, що містяться у прототипах відповідних запозичених апеллятивів, а саме: [p] та [b]. Ми зафіксували 3 варіанти графічного вираження фонем [p] в англійській мові, які, у свою чергу, відтворюються за допомогою семи варіантів української передачі. Оскільки англійський [p] та український [п] належать до губно-

убних змінених вибухових глухих приголосних, то можна говорити про пряму фонематичну відповідність між ними. Наведемо кілька прикладів відтворення фонemi [p] українською мовою:

- p – п: *pass* [pa:s] – пас;
- p – ф: *pound* [paʊnd] – фунт;
- p – б: *clump* [klʌmp] – клумба.

Підкреслимо, що відтворення англійського приголосного [p] через українські літери **Ф** та **Б** не є типовим, таку передачу невеликої кількості англіцизмів можна вважати традицією або навіть винятком. У більшості ж випадків фонема [p] передається українською літерою **П**, що є фонологічно виправданим.

Ми зафіксували декілька випадків, коли англійська фонема [p] графічно виражається через сполучення англійських літер **PE**, наприклад:

- pe – п: *grape-fruit* [ˈɡreɪpfru:t] – грейпфрут;
- pe – п: *rope-socket* [ˈrəʊpsəkɪt] – роусокет.

У таких випадках в українській мові вона правильно передається літерою **П**, оскільки англійська літера **E** є тут “німою” і не вимовляється.

У деяких випадках фонема [p] графічно виражається сполученням двох англійських літер **PP**. Відтворюється вона в українській мові двома способами:

- pp – п: *clipper* [ˈklɪpə] – кліпер;
- pp – пп: *hippie* [ˈhɪpi] – хіппі.

Тут слід зупинитись на проблемах відтворення подвоєних приголосних при трансформації англіцизмів-апелативів. В англійській мові подвоєні приголосні передають не два звуки, а один. Але їх ігнорування, на думку деяких дослідників, призводить до омонімічності, особливо це стосується власних назв. Останнім часом при відтворенні іноземних власних назв існує тенденція передавати подвоєні літери двома відповідними літерами української мови.

Ця тенденція викликала суперечки серед мовознавців. За збереження подвоєних приголосних при передачі іноземних слів виступають здебільшого лінгвісти, які досліджують проблеми відтворення запозичених власних назв: А.Г. Гудманян [1, 138], Л.П. Калакуцька [2, 91-92].

На відміну від деяких інших європейських мов, в англійській мові подвоєння деяких літер, що означають приголосні звуки, не передає довготи приголосного, яка не є фонологічною ознакою в англійській мові. Вона залежить від фонетичних умов, і тому її називають фонетичною, а не фонологічною, яка розрізняє значення слів. Саме тому Л.В. Щербя свого часу пропонував зберігати подвоєні приголосні лише там, де вони мають фонематичне значення, а при відтворенні англійських назв цього робити не потрібно, оскільки “подвоєні приголосні в англійській мові мають лише етимологічне значення” [3, 195].

При передачі апелативів теж спостерігається певна невизначеність у відтворенні подвоєних приголосних. Варто, однак, підкреслити, що у більшості випадків (88,9%) англійський звук [p], який позначається подвоєнням літер **PP**, передається в українській мові однією літерою **П**:

- pp – п: *peppermint* [ˈpepəˌmɪnt] – перемінт; *shopping* [ˈʃɒpɪŋ] – шопінг; *kidnapping* [ˈkɪdnæpɪŋ] – кіднепінг.

Відтворення подвоєних приголосних на письмі при передачі власних назв знаходить певне виправдання, оскільки можна зафіксувати досить багато випадків, коли різні прізвища читаються однаково, і для їх розрізнення використовується подвоєння українських літер, що передає подвоєння англійських літер.

У випадку відтворення апелативів англійського походження ігнорування подвоєних літер не є таким небезпечним. Справа в тому, що важко уявити собі два англійські апелативи, які були б фонетично настільки схожими між собою, що при можливому запозиченні обох українською мовою їх потрібно було б передавати однаково на українську мову. Така можливість, звичайно, не виключена, але її ймовірність незначна.

Тут може виникнути інша проблема – омонімічність англіцизму з українським словом, наприклад:

- білл – проект закону у США та Великобританії,
- біль – фізичний стан людини.

У цьому випадку при відтворенні англіцизму *bill* [bil] – білл слід, як виняток, зберегти подвоєний приголосний, тим більше, що такі випадки дуже рідко фіксуються. Є й інший вихід з цієї ситуації – передавати слово *bill* українським *бил*, що є фонологічно більш виправданим. Але останній цей ви-

лшизм закріпився в українській мові у формі *біль*, то у даному випадку саме так його і слід передавати, не ігноруючи подвоєння.

Вищезгаданий випадок, як ми підкреслили, не є типовим. Сучасна практика української передачі апелятивів свідчить про те, що подвоєння літер в англійських словах при їх відтворенні українською мовою ігнорується. Беручи до уваги вищесказане, вважаємо за доцільне передавати фонему [p] у будь-якому з її графічних виражень українською літерою *П*, а подвоєння використовувати лише у виняткових випадках, коли немає іншого способу для розрізнення двох омонімічних словоформ – двох англіцизмів або англіцизму та українського слова.

Фонема [b] у зафіксованих нами запозичених апелятивах має три варіанти графічного вираження в англійській мові і реалізується трьома варіантами української передачі. Відтворення цієї фонему графічними засобами української мови є найбільш однозначним – незалежно від графічного вираження вона передається завжди літерою *Б*, наприклад:

- b – б: *bacon* [ˈbeɪkən] – бекон;
 be – б: *tube* [tjuːb] – туб;
 bb – б: *snobbism* [ˈsnɒbɪzəm] – снобізм.

Англійський звук [b] та український [б] дуже схожі фонологічно: обидва є губно-губними зімкнутими вибуховими дзвінкими приголосними. Тому можна говорити про пряму фонематичну відповідність між ними, а відтворення англійської фонему [b] українською літерою *Б* вважати фонологічно коректним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудманян А.Г. Фонографическая адаптация заимствованных антропонимов (на материале английского и украинского языков): Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.15. – Ужгород, 1992. – 458 с.
2. Калакуцкая Л.П. Орфографическая передача долгих согласных в именах собственных // Орфография собственных имен. – М.: Наука, 1965. – С. 90-103.
3. Щерба Л.В. Транскрипция иностранных слов, собственных имён и фамилий // Труды комиссии по русскому языку. – Т. 31. – М., 1931. – С. 187-196.

УДК 802.0 – 541.1

ВНУТРІШНЬОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИНИКНЕННЯ НОВИХ СЛОВОТВОРЧИХ ЕЛЕМЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Єнікєєва С.М. (м. Запоріжжя)

The article deals with the problem of the formation of new English affixes. The national variants of English, the social dialects and professional sublanguages are regarded as the sources of intralingual enrichment of the lexical system and the sources of formation of new means of derivation.

Збагачення лексичної та словотворчої підсистем англійської мови відбувається не тільки завдяки впливу інших мов, але також і в процесі взаємодії різних варіантів самої англійської мови. При цьому перехід одиниць мови з одного варіанта до іншого треба розглядати як внутрішньомовні запозичення. Як вважають лінгвісти, серед усіх існуючих варіантів англійської мови (британського, американського, канадського, австралійського та новозеландського) саме американський варіант справляє найбільш значний вплив на розвиток словникового складу та арсеналу словотворчих засобів як у макросистемі англійської мови, так і в підсистемах її окремих варіантів [4, 23].

Науково-технічне лідерство США, більша порівняно з британським варіантом демократичність мовних норм зумовлює той факт, що неологізми англійської мови виникають, в основному, саме в її американському варіанті. Про це свідчать і матеріали словників С. Морта та Дж. Ейто [1; 5], у яких основна маса інновацій є американізмами за своїм походженням, хоча ці словники й укладені за матеріалами британських та американських джерел.

При розгляді запозичених американізмів слід мати на увазі, що сам термін “запозичення” набуває в цьому випадку особливого значення, оскільки мова йде про варіанти однієї мови, які мають однаковий фонетичний та граматичний устрій, а їх лексико-семантичні системи характеризуються перевагою одиниць загальноанглійського словникового фонду над національно-маркованими елементами (бритицизмами, американізмами, канадізмами тощо). Ці фактори зумовлюють легкість міжваріантної міграції лексики; процес асиміляції міжваріантних запозичень у цілому нагадує звичайний процес інтеграції неологізмів до лексико-семантичної системи мови.